

Małgorzata Kowalska-Chrzanowska*

**ROSYJSKIE ANTYPOLSKIE
NARRACJE DEZINFORMACYJNE
W ROKU 2024
W ŚWIELE ZASOBÓW BAZY EUvsDISINFO**

Streszczenie

Od czasu aneksji Krymu rozprzestrzenianie się prokremlowskich treści dezinformacyjnych w Europie nasila się i stanowi formę regularnie prowadzonej wojny informacyjnej. Jej celem jest manipulowanie opinią publiczną, a poprzez to osiągnięcie militarnych lub/i politycznych celów. Niniejszy artykuł prezentuje wyniki analizy treści 164 publikacji dezinformacyjnych dotyczących Polski, zarejestrowanych w 2024 r. w bazie artykułów i materiałów medialnych EUvsDisinfo. Autorka, korzystając z analizy zawartości, konkretyzuje dominujące narracje i źródła ich pochodzenia. Przeprowadzone badania dowodzą istnienia 57 stron internetowych będących źródłem rosyjskiej dezinformacji. Wskazują, że w 2024 r. do najczęstszych antypolskich narracji należały: zaangażowanie RP w wojnę na Ukrainie m.in. z powodu roszczeń wobec jej zachodnich terenów, dążenie przez Polskę do wojny nuklearnej, rusofobia polskich elit politycznych i polskiego społeczeństwa, wykorzystywanie przez Polskę kryzysu migracyjnego do destabilizacji sytuacji na Białorusi, prowadzenie polskiej polityki pod dyktando krajów anglosaskich, zwłaszcza Stanów Zjednoczonych. Przekazy te generowane były przez prokremlowskie media i rosyjskich propagandzistów. Najczęściej przybierały postać komentarzy do aktualnych wydarzeń, skoncentrowanych na tematyce militarnej, bezpieczeństwa narodowego i geopolityki.

Słowa kluczowe: rosyjska dezinformacja, prokremlowska propaganda, EUvsDisinfo, Polska, analiza zawartości

Wstęp

Rosja, wykorzystując różnorodne narzędzia i techniki, od dziesięcioleci prowadzi aktywne działania mające na celu manipulowanie opinią publiczną zarówno wewnątrz kraju, jak i za jego granicami. Jej współ-

* Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, e-mail: koma@umk.pl, ORCID: 0000-0002-2839-5732.

czesna działalność dezinformacyjna czerpie z dorobku technik i środków stosowanych jeszcze w okresie istnienia Związku Radzieckiego¹. Już na początku lat 20. XX w. pojawiło się biuro sabotażu, dezinformacji i specpropagandy, a w latach 60. służby bezpieczeństwa oraz tajne organizacje policyjne, w celu wpływania na bieg wydarzeń na świecie, wprowadziły działania określone mianem *aktywne środki* (ros. *aktivnye meropriyatiya*, ang. *active measures*)². Termin ten odnoszono do dwóch rodzajów działań: 1) operacji zaplanowanych przez służby bezpieczeństwa, w których wykorzystywane były tradycyjne techniki dezinformacji, manipulacja mediami czy fałszerstwa, 2) specjalnych kampanii zatwierdzonych bezpośrednio przez Biuro Polityczne, obejmujących szpiegostwo, sabotaż i różne stopnie przemocy, z zamachami i terroryzmem włącznie³. Aktywne środki urzeczywistniały się w tworzeniu międzynarodowych organizacji fasadowych (np. Światowej Rady Pokoju), wspieraniu zagranicznych partii (komunistycznych, socjalistycznych i opozycyjnych) czy udzielaniu pomocy różnym nieformalnym grupom (podziemnym, rewolucyjnym, powstańczym, przestępczym i terrorystycznym). Przejawiały się również w fałszowaniu dokumentów urzędowych, zabójstwach i represjach politycznych, takich jak penetracja kościołów i prześladowanie dysydentów politycznych⁴. Celem tych działań była ekspansja ideologiczna ZSRR, mitologizacja potencjału radzieckich służb specjalnych, osłabianie Zachodu i rozbijanie jedności wśród jego sojuszników, deprecjonowanie wizerunku Stanów Zjednoczonych wśród obywateli Europy i krajów Trzeciego Świata oraz budowanie zaufania społeczeństwa radzieckiego wobec kremłowskiego reżimu i zapobieganie jego westernizacji⁵.

Okres zimnej wojny stał się asumptem do rozszerzenia zakresu aktywnych środków zarówno za pomocą słowa (propaganda i dezinformacja), jak i czynu (dywersja, prowokacja, akcje protestacyjne, akcje para-

¹ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014, s. 7–9.

² S. Abrams, *Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia*, „Connections: The Quarterly Journal”, 2016, nr 15 (1), 6–9.

³ J. Darczewska, P. Zochowski, *Środki aktywne. Rosyjski towar eksportowy*, Warszawa 2017, s. 15–16.

⁴ C. Andrew, V. Mitrokhin, *Archiwum Mitrochina. KGB w Europie i na Zachodzie*, Warszawa 2001, s. 52, 548, 953.

⁵ C. Andrew, O. Gordievsky, *KGB: The Inside Story of its Foreign Operations from Lenin to Gorbachev*, London 1990, s. 317–319; O. Kalugin, *Inside the KGB: An interview with retired KGB Maj. Gen. Oleg Kalugin*, CNN Interactive, <https://cnn.com>, styczeń 1998 (15.01.2025); A. Applebaum, *Koncern autokracja. Dyktatorzy, którzy chcą rządzić światem*, Warszawa 2024, s. 25, 46, 113.

militarne itp.)⁶. Jeszcze dobitniej przejawiało się to w wieku XXI, gdy niektóre „archaiczne” formy zostały całkowicie wyparte lub zastąpione przez inne (np. maszyny do pisania i kampanie wysyłania listów). Aktywnie działały jednak z pozoru niewinnie wyglądające kluby przyjaciół (np. Francusko-Rosyjskie Stowarzyszenie Dialogu), a także sterowane przez agentów wpływu grupy polityczne. W konsekwencji globalizacji i postępu technologicznego do repertuaru aktywnych środków dołączyła działalność botów i farm trolli (np. Internetowa Agencja Badawcza działająca w okolicach Sankt Petersburga, znana jako Trolle z Olgino⁷), promowanie kampanii rosyjskiego rządu przez celebrytów (np. post opublikowany z hashtagem #SaveChildrenFromFascism na profilu społecznościowym pochodzącego z Moskwy hokeisty National Hockey League Alexandra Ovechkina po aneksji Krymu⁸), generowanie *deep fake’ów*, tworzenie fikcyjnych kont wykorzystywanych do manipulowania opinią publiczną (ang. *sockpuppet*), maskowanie sponsorów przekazu (ang. *astroturfing*) czy budowanie fałszywych tożsamości (ang. *catfishing*)⁹, a wreszcie pojawienie się nowych aktorów na rynku medialnych – portali, wortali i serwisów powiązanych bezpośrednio z prokremlowską propagandą (np. Russia24, 5-tv.ru, ukraina.ru, vz.ru, vesti7.ru, prawda.re, remonews.com, rospolcentr.ru, pl.sputniknews.com, polnad.news-pravda.com).

Mimo że wachlarz obecnie wykorzystywanych w rosyjskich kampaniach wpływu aktywnych środków znacznie się wzbogacił, w podejmowanych działaniach trudno nie dostrzec analogii do metod zdefiniowanych w początkach lat 20. XX w. Niezmienny pozostał także cel tych działań – destabilizacja sytuacji politycznej w innych państwach, podważanie zaufania do zachodnich instytucji oraz wzmacnianie własnych wpływów na arenie międzynarodowej. Został on także wyartykułowany w przyjętej we wrześniu 2000 r. (a następnie zrewidowanej w 2010, 2014, 2016 i 2021 r.) „Doktrynie bezpieczeństwa informacyjnego Federacji Rosyjskiej”. Precyzuje ona nie tylko znaczenie takich terminów, jak *wojna informacyjna*, *broń informacyjna* czy *maskowanie przeciwdziałania informacyjnego*, ale wyraźnie wskazuje na wewnętrzne i zewnętrzne źródła zagrożeń dla bezpieczeństwa informacyjnego państwa. Do pierw-

⁶ J. Darczewska, P. Żochowski, *op.cit.*, s. 10.

⁷ S. Palczewski, *Trolle z Petersburga wysłane w bój. Element wojennej rozgrywki*, Cyberdefence24, <https://cyberdefence24.pl>, 13.06.2022 (15.01.2025).

⁸ P. Hassett, *Alex Ovechkin Defends, Deflects #SaveChildrenFromFascism Photo*, Russian-machineneverbreaks, <https://russianmachineneverbreaks.com>, 8.09.2014 (15.01.2025).

⁹ A.A. Iacucci, *Using social media in community based protection: a guide*, United Nations High Commissioner for Refugees, <https://www.unhcr.org>, styczeń 2021 (15.01.2025).

szych z wymienionych zalicza się działalność zagranicznych struktur wymierzona przeciwko interesom Federacji Rosyjskiej w sferze informacyjnej, zaostrenie międzynarodowej rywalizacji o posiadanie technologii i zasobów informacyjnych (tj. o przewagę informacyjną), opracowanie przez szereg państw koncepcji wojen informacyjnych, a także oddziaływanie zagranicznych podmiotów, w tym zagranicznych mediów, które dążą do niekorzystnego przedstawiania wizerunku Rosji i działań przez nią podejmowanych. Do drugich – „nielegalne stosowanie specjalnych środków wpływu na świadomość indywidualną, grupową i społeczną”¹⁰. Również w innym dokumencie, tj. „Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Federacji Rosyjskiej na lata 2017–2030” (dekret prezydencki z 9 maja 2017 r.), podnosi się kwestie zagrożeń płynących dla bezpieczeństwa informacyjnego z Zachodu. Wprawdzie wśród celów strategii wymienia się m.in. zapewnienie obywatelom prawa dostępu do informacji i swobody wyboru środków ich pozyskiwania, ale jednocześnie przestrzega się przed użytkowaniem zagranicznych technologii oraz informacjami zamieszczanymi w Internecie przez państwa i organizacje, do których technologie te należą, dowodząc, że zagrażają one ochronie obywateli i państwa w sferze informacji. Co więcej, w dokumencie wprost wskazuje się na możliwość kontroli państwa nad dostępem do mediów i zasobów Internetu poprzez: nadanie priorytetowego znaczenia informacji pochodzenia rosyjskiego, ograniczenie dostępu do informacji ze źródeł innych niż krajowe, kreowanie własnej narracji w przestrzeni publicznej, wspieranie tradycyjnych form przekazu informacji (radio, telewizja, prasa drukowana) oraz reglamentację i selekcję informacji¹¹.

Ten skrótowny przegląd założeń systemu prowadzenia wojen informacyjnych w państwie rosyjskim wyraźnie dowodzi, że jest to system wyjątkowy. Jak zauważa Viktor Mozgin, jego wyjątkowość polega na zapożyczeniu pewnych technik z doktryny nazistowskich Niemiec. Po-

¹⁰ J. Darczewska, *Diabeł tkwi w szczegółach. Wojna informacyjna w świetle doktryny wojennej Rosji*, Warszawa 2015, s. 13.

¹¹ Ukaz Prezidenta Rossijskoy Federatsii ot 09.05.2017 g. № 203. O Strategii razvitiya informatsionnogo obshchestva v Rossijskoy Federatsii na 2017–2030 gody [Указ Президента Российской Федерации от 09.05.2017 г. № 203. О Стратегии развития информационного общества в Российской Федерации на 2017–2030 годы], Prezydent Rosji, <http://static.kremlin.ru>, 09.05.2017, (15.01.2025); E. Radomska, *Strategia cyfryzacji gospodarki i społeczeństwa Federacji Rosyjskiej – kierunki, perspektywy i wyzwania*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2021, nr 19 (2), s. 227–230; A. Rogozińska, *Cele Federacji Rosyjskiej w zakresie bezpieczeństwa informacyjnego na podstawie zapisów rosyjskich dokumentów strategicznych*, Instytut Nowej Europy, <http://ine.org.pl>, 09.09.2020 (15.01.2025).

nieważ jednak dla Rosjan „utożsamianie się z nazistowskimi Niemcami jest niedopuszczalne, na przestrzeni ostatnich lat wykreowali własną plejadę propagatorów, którzy prężnie działają na polu wojny informacyjnej z innymi państwami”¹². Nie przeszkadza to im jednak zaadaptować zachodnie terminy na rosyjski grunt i – kierując się własną logiką i propagandą medialną – dostosowywać je do własnej geostrategii¹³. W myśl tej logiki, „Rosjanom nie mówi się niemal nic o tym, co dzieje się w ich własnych miastach i miasteczkach, zamiast tego nieustannie opowiada się o upadku miejsc, których nie znają i w których większość z nich nie była: o upadku Ameryki, Francji, Wielkiej Brytanii, Szwecji i Polski, o upadku krajów, w których rzekomo królują degeneracja, hipokryzja i rusofobia”¹⁴.

Badania wrogich Polsce narracji rosyjskich

Rozprzestrzenianie prokremlowskich treści dezinformacyjnych o Polsce stanowi od wielu lat przedmiot eksploracji badaczy i rozmaitych organizacji zajmujących się polityką zagraniczną, kondycją mediów i jakością debaty publicznej. Intensyfikację badań dostrzega się zwłaszcza od 2014 r., a więc agresji militarnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, zapoczątkowanej aneksją Półwyspu Krymskiego. Analizom poddawane są zarówno wykorzystywane środki propagandy i manipulacji, jak i same treści dezinformacyjne.

Z najnowszych publikacji dokumentujących przejawy rosyjskiej walki informacyjnej wymierzonej przeciwko Polsce warto odnotować w pierwszej kolejności dwa raporty – Centrum Stosunków Międzynarodowych oraz Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego. W pierwszym z wymienionych na podstawie wyników analizy 50 stron internetowych za dominujące narracje uznano dyskredytowanie przyjaznych stosunków między społeczeństwami oraz rządami Polski i Ukrainy, podważenie zaufania Polaków wobec NATO i narzucanie polskiej opinii publicznej antynatowskiego punktu widzenia¹⁵. W publikacji Fundacji Pułaskiego, będącej rezultatem monitoringu mediów przeprowadzonego przez Fundację Centrum Analiz Propagandy i Dezinformacji w okresie od marca

¹² V. Mozgin, *Medialny aspekt rosyjskiej propagandy w Mołdawii*, „Arte Pontas – Studia nad Bezpieczeństwem”, 2017, nr 1 (8), s. 114.

¹³ J. Darczewska, *Diabeł tkwi w szczegółach...*, s. 7.

¹⁴ A. Applebaum, *op.cit.*, s. 99.

¹⁵ A. Wierzejski, *Polska [w:] Wojna informacyjna w Internecie. Przeciwdziałanie prokremlowskiej dezinformacji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej*, red. A. Wierzejski, Warszawa 2017, s. 25–31.

do października 2017 r., wyróżniono 10 najczęściej powtarzanych narracji w polskiej przestrzeni informacyjnej. Były to: niszczenie przez Polaków pomników sowieckich żołnierzy; udział państwa polskiego w wybuchu II wojny światowej; radykalizacja polskiego społeczeństwa i wzrost ksenofobii; dążenia państwa rosyjskiego do poprawy stosunków polsko-rosyjskich niezależnie od oficjalnych działań państwa polskiego; rzekome polskie roszczenia terytorialne wobec Ukrainy; antypolskie nastawienie ukraińskiego społeczeństwa i negatywny wizerunek Ukrainy w społeczeństwie polskim; negatywne przekazy o działaniach Unii Europejskiej w polskich mediach; doniesienia o rozmieszczeniu wojsk NATO na terytorium Polski i jej ofensywnych planach wobec Rosji; udział Polaków w sabotowaniu inwestycji z sektora energetycznego i polityki energetycznej Unii Europejskiej; przygotowania Polski do udziału w wojnie nuklearnej na świecie¹⁶.

Ciekawych wniosków dostarczyły także badania rosyjskich narracji rozpowszechnianych w okresie pandemii COVID-19. Badania takie w okresie od lutego 2020 r. do lutego 2021 r. przeprowadzili *fact-checkerzy* związani z Fundacją „Przeciwdziałamy dezinformacji”. W ich wyniku zidentyfikowali 30 polskich portali, które rozpowszechniały dezinformację, powtarzając rosyjską narrację¹⁷. Podobne badania zainicjowali analitycy do spraw bezpieczeństwa środowiska informacyjnego Fundacji INFO OPS Polska. Analizując fałszywe treści pojawiające się w Internecie od grudnia 2019 r. do listopada 2020 r., wykazali, że w rosyjskich narracjach z tego okresu przewijały się tematy rzekomej wyższości reżimów autorytarnych w radzeniu sobie z pandemią nad młodymi demokracjami, takimi jak Polska. Dodatkowo rozpowszechniano fałszywe informacje, jakoby Polska uniemożliwiała dostarczanie sprzętu medycznego do Włoch, żołnierze amerykańscy zakażali Polaków koronawirusem, a ćwiczenia wojskowe NATO (Defender20) na terenie Polski prowadziły do odpływu środków finansowych niezbędnych do walki z pandemią COVID-19¹⁸. W obydwu badaniach za jedno z głównych źródeł rozpowszechniających w Polsce rosyjskie materiały propagandowe uznano portal Sputnik.

Na innym materiale empirycznym operowali Małgorzata Kowalska-Chrzanowska i Przemysław Krysiński. Analizując prawie 20 tys. wpisów

¹⁶ M. Kowalska, A. Lelonek, *Rozdział II: Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce* [w:] K. Wóycicki, M. Kowalska, A. Lelonek, *Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce*, Warszawa 2017, s. 11–18.

¹⁷ M. Paweła, *Ujawniamy: skala rosyjskiej dezinformacji o COVID-19 w Polsce*, FakeNews, <https://fakenews.pl>, 23.03.2021 (15.01.2025).

¹⁸ M. Sijer, *Wykorzystanie przez Rosję pandemii do dezinformacji na obszarze Białorusi, Polski oraz Ukrainy*, Info Ops Polska, <https://infoops.pl>, 21.03.2021 (15.01.2025).

dezinformacyjnych pochodzących ze stron internetowych, blogów i mediów społecznościowych zgłoszonych w ramach projektu „Zgłoś Trolla” w pierwszych sześciu tygodniach od momentu inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r., odnotowali w przestrzeni Internetu prawie 7 tys. wzmianek gloryfikujących Rosję oraz deprecjonujących państwa Zachodu i ich organizacje (zwłaszcza NATO i Unię Europejską). Dowodzono w nich rzekomej rusofobii społeczeństwa polskiego, zaangażowania polskiego wojska i jego przywódców w wojnę na Ukrainie czy roszczeń Polaków wobec terytoriów ukraińskich okupowanych przez Rosjan. Propagując hasło „ukrainizacji Polski”, stale budowano negatywny wizerunek Ukrainy w społeczeństwie i podsycano niechęć do jej obywateli¹⁹. Do analogicznych wniosków doszli Aleksander Ksawery Olech i Julia Dobrowolska, analizując opracowania naukowe, doniesienia prasowe, raporty i wpisy w mediach społecznościowych, ukazujące się przez rok od początku rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Za dominujące motywy dezinformacji rosyjskiej, które uderzyły w relacje polsko-ukraińskie oraz negatywnie wpłynęły na współpracę Polski z innymi państwami, badacze uznali historyczne resentymenty, zwłaszcza te, które odwoływały się do rzezi wołyńskiej i przesiedleń Ukraińców. Dowiedli także obecności tematyki rzekomej ukrainizacji Polski i planów aneksji zachodniej Ukrainy przez Polskę²⁰.

Na początku 2025 r. ukazał się raport przygotowany przez Zespół ds. Dezinformacji działający w strukturach rządowej Komisji ds. badania wpływów rosyjskich i białoruskich²¹. Bazując na analizie zawartości prawie 2 tys. polskojęzycznych dokumentów jawnych i niejawnych (w tym o klauzuli „ściśle tajne”) z lat 2004–2024 oraz 679 artykułów zebranych w okresie od 1 do 28 lutego 2023 r. z portali, wortali, blogów i kanałów streamingowych, eksperci wyróżnili pięć głównych narracji rosyjskich:

1. NATO i UE są opresyjne, wrogie, kolonizują swoich członków;
2. cywilizacja zachodnia upada, jest dekadenska, zdemoralizowana;
3. w wojnie w Ukrainie Rosja wygrywa i musi wygrać;
4. Ukraina to upadłe państwo, a Ukraińcy nie są narodem;
5. nie można pokonać Rosji – państwa nuklearnego, zwycięskiego w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej.

¹⁹ M. Kowalska-Chrzanowska, P. Krysiński, *Fake newsy na temat wojny w Ukrainie w świetle projektu „Zgłoś Trolla”*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2023, nr 66 (1), s. 11–32.

²⁰ A. Olech, J. Dobrowolska, *Polsko-ukraińskie relacje a rosyjskie działania dezinformacyjne*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego”, 2022, nr 26 (4), s. 63–72.

²¹ *Raport Zespołu ds. Dezinformacji Komisji ds. badania wpływów rosyjskich i białoruskich*, Ministerstwo Sprawiedliwości, [https://www.gov.pl, 10.01.2025 \(15.01.2025\).](https://www.gov.pl, 10.01.2025 (15.01.2025).)

Jeśli chodzi o narracje antypolskie, członkowie Komisji wskazali m.in. na takie aspekty rosyjskich przekazów, jak: obarczanie Polski winą za wojnę na Ukrainie; przypisywanie jej dążenia do aneksji części ukraińskich terytoriów; uległość polskich władz wobec NATO; dyskredytacja polskich żołnierzy i funkcjonariuszy polskiej Straży Granicznej w obliczu sytuacji na granicy polsko-białoruskiej; wykorzystywanie kryzysu migracyjnego przez Polskę do realizacji własnych celów politycznych; poddawanie w wątpliwość współpracy wojskowej Polski i Stanów Zjednoczonych; podnoszenie argumentów, że wspólne ćwiczenia wojskowe są przyczyną zwiększonego zagrożenia epidemicznego dla mieszkańców Polski; zagrożenie polskiej tożsamości obecnością w Unii Europejskiej; naiwność polskich elit wobec cynicznej gry interesów Zachodu; brak profesjonalizmu kadr Wojska Polskiego, Kancelarii Rady Ministrów; brak zachowania standardów przy doborze osób na kierownicze stanowiska w spółkach Skarbu Państwa²².

Przedmiot badań

W niniejszym artykule zaprezentowano wyniki analizy 164 polskojęzycznych publikacji, które zaindeksowane zostały w bazie EUvsDisinfo w 2024 r. Baza ta stanowi główne narzędzie uruchomione w 2015 r. portalu o tej samej nazwie. Jest on flagowym projektem East StratCom – specjalnej grupy zadaniowej Unii Europejskiej do walki z dezinformacją w państwach członkowskich. W bazie, aktualizowanej co tydzień, gromadzone są treści dezinformacyjne (m.in. w językach: ukraińskim, rumuńskim, rosyjskim, niemieckim, polskim, francuskim, włoskim, hiszpańskim, gruzińskim, ormiańskim, azerskim, chińskim) ukazujące się w mediach powiązanych z Federacją Rosyjską²³. Na początku 2025 r. zaindeksowano w niej blisko 19 tys. przypadków prokremlowskiej dezinformacji, w tym 1470 dotyczących Polski.

Materiał z bazy można przeglądać z uwzględnieniem takich kryteriów, jak zasięg geograficzny (według regionów będących przedmiotem dezinformacji), językowy i chronologiczny. Każdy rekord ma tę samą, ściśle określoną strukturę. Po stronie lewej widnieją dane artykułu zawierającego dezinformację (adres URL prowadzący do źródła, data pu-

²² *Ibidem*.

²³ *Przeciwstawianie się trwającym kampaniom dezinformacyjnym prowadzonym przez Rosję – osiem lat EUvsDisinfo*, EUvsDisinfo, Pobrano z: <https://euvsdisinfo.eu/pl/przeciwstawianie-sie-trwajacym-kampaniom-dezinformacyjnym-prowadzonym-przez-rosje-osiem-lat-euvsdisinfo/>, 5.07.2023 (15.01.2025).

blikacji, język, regiony i kraje, których dotyczy, słowa kluczowe). Po stronie prawej znajduje się swoisty raport demaskujący fałszywą narrację, przygotowany na podstawie informacji pochodzących z wiarygodnych źródeł, takich jak artykuły prasowe, oficjalne dokumenty, oświadczenia, książki, artykuły encyklopedyczne, posty w mediach społecznościowych. Pod raportem umieszczone są odnośniki prowadzące do przykładów podobnych fałszywych informacji²⁴.

Analizami objęto 164 artykuły z ogółem 213 dotyczących Polski zidentyfikowanych na dzień 7 stycznia 2025 r. w bazie²⁵. Pochodziły one z portalu *poland.news-pravda.com*. Nazwa i adres portalu (wcześniej *prawda.pl.com*) powstały z wykorzystaniem techniki popełniania typowych błędów literowych w trakcie wpisywania adresów internetowych w polu adresowym przeglądarki, tak by przypominały adres prawdziwego portalu informacyjnego (ang. *typosquatting*) – w tym przypadku serwisu *fact-checkingowego* organizacji Stowarzyszenie Pravda (*prawda.org.pl*), będącego członkiem Międzynarodowej Sieci Organizacji Fact-Checkingowych (ang. *International Fact-Checking Network*).

Metodyka i wyniki badań

Teksty do analizy zostały wyłonione z bazy z użyciem filtrów „region” (Polska) i „język” (polski) oraz „data publikacji” (01.01.2024–31.01.2024). Zebrany materiał poddano analizie zawartości²⁶. Badania przeprowadzono w styczniu 2025 r. Miały one udzielić odpowiedzi na następujące pytania:

1. jakie były wiodące źródła dezinformacji na temat Polski w 2024 r.?,
2. jakie były dominujące narracje rosyjskie w 2024 r.?,

²⁴ J. A. Leite [i in.], *EUvsDisinfo: A Dataset for Multilingual Detection of Pro-Kremlin Disinformation in News Articles* [w:] *Proceedings of the 33rd ACM International Conference on Information and Knowledge Management, Boise ID USA, October 21–25, 2024*, red. E. Serra, F. Spezzano, New York 2024, s. 5380–5384.

²⁵ Pozostałych 49 artykułów nie uwzględniono w analizie ze względu na publikację w innym niż polski języku (arabski, armeński, bułgarski, hiszpański, francuski, rosyjski).

²⁶ Analiza zawartości obejmuje „zespół technik systematycznego badania strumieni lub zbiorów przekazów, polegającego na możliwie obiektywnym (w praktyce zwykle: intersubiektywnie zgodnym) wyróżnianiu i identyfikowaniu ich możliwie jednoznacznie skonkretyzowanych, formalnych lub treściowych elementów oraz na możliwie precyzyjnym (w praktyce: ilościowym) szacowaniu rozkładu występowania tych elementów i na głównie porównawczym wnioskowaniu, a zmierzającego przez poznanie zawartości przekazów do poznania innych elementów i uwarunkowań procesu komunikacyjnego”. Cyt. za: W. Pisarek, *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983, s. 45.

3. czy w porównaniu do zidentyfikowanych przez innych badaczy tematów dezinformacji pojawiły się nowe, dotąd nieobecne w przestrzeni informacyjnej?

W utworzonym zbiorze najczęściej tekstów pochodziło z kwietnia i lipca (odpowiednio 24 i 20), najmniej z marca i czerwca 2024 r. (odpowiednio 3 i 4). W pozostałych miesiącach liczba publikacji wyniosła średnio 14. W wyniku przeprowadzonych analiz zidentyfikowano 57 stron internetowych będących źródłem rosyjskiej dezinformacji nt. Polski. Ich przegląd prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Źródła rosyjskiej dezinformacji nt. Polski ujawnione w artykułach opublikowanych w portalu poland.news-pravda.com

Rodzaj witryny	URL	Liczba zidentyfikowanych tekstów
1	2	3
serwis agencji informacyjnej New Front	https://news-front.su	16
serwis agencji informacyjnej RIA Nowosti	https://ria.ru	11
serwis informacyjny stacji telewizyjnej RT (wcześniej Russia Today)	https://rt.com	10
serwis informacyjny stacji telewizyjnej Tsargrad	https://tsargrad.tv	10
serwis agencji informacyjnej Ros-sija siegodaya	https://ukraina.ru	10
serwis informacyjny Rosyjskiej Agencji Informacyjnej TASS	https://tass.ru	7
portal internetowy	https://www.politnavigator.news	7
serwis agencji informacyjnej RIA Nowosti	https://crimea.ria.ru	6
portal internetowy	https://www.kp.ru	6
gazeta internetowa „Vzglyad”	https://vz.ru	4
portal internetowy	https://1rodina.ru	3
gazeta internetowa „Lenta.ru”	https://lenta.ru	3
serwis streamingowy	https://rutube.ru	3
portal internetowy	https://readovka.ru	2
serwis informacyjny stacji telewizyjnej Ren	https://ren.tv	2
serwis agencji informacyjnej URA.RU	https://ura.news	2
portal internetowy	https://www.fondsk.ru	2
portal internetowy	https://www.rubaltic.ru	2
serwis informacyjny stacji telewizyjnej Russia-1	https://www.vesti.ru	2

1	2	3
serwis agencji informacyjnej Analytical Network News Agency	https://anna-news.info	1
serwis agencji informacyjnej REX	https://iarex.ru	1
portal internetowy gazety „Izwestija”	https://iz.ru	1
portal internetowy	https://politobzor.net	1
portal internetowy	https://segodnia.ru	1
portal internetowy	https://svpressa.ru	1
serwis informacyjny stacji telewizyjnej Zvezda	https://tvzvezda.ru	1
wortal militarny	https://warfiles.ru	1
wortal militarny	https://www.belvpo.com	1
konto w komunikatorze internetowym Telegram	https://t.me/barantchik	4
	https://t.me/baltnews	3
	https://t.me/Belarus_VPO	3
	https://t.me/DeputatZhuravlev	3
	https://t.me/III_SESTRY	3
	https://t.me/logikamarkova	3
	https://t.me/ostashkonews	3
	https://t.me/EvPanina	2
	https://t.me/inosmichannel	2
	https://t.me/aklintsevich	1
	https://t.me/denazi_UA	1
	https://t.me/fsk_today	1
	https://t.me/fsk_today	1
	https://t.me/III_SESTRY	1
	https://t.me/ino_tv	1
	https://t.me/Mikle1On	1
	https://t.me/new_militarycolumnist	1
	https://t.me/pikta1	1
	https://t.me/readovkanews	1
	https://t.me/piotrpanasiuk	1
	https://t.me/readovkaru	1
	https://t.me/romagolovanov	1
	https://t.me/RuskiStatek	1
	https://t.me/RuskiStatek	1
	https://t.me/ruskitroll	1
	https://t.me/RVvoenkor	1
	https://t.me/sputniklive	1
	https://t.me/Tomasz_Szmydt	1
	https://t.me/WarDonbass	1
	https://t.me/warfakes	1
Suma		164

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej artykułów dezinformacyjnych (86 z 164, 52% ogółu) ukazało się w rosyjskich serwisach informacyjnych, oficjalnie zarejestrowanych przez Federalną Służbę Nadzoru Łączności, Technologii Informacyjnych i Środków Masowego Przekazu (Roskomnadzor). Publikowane treści miały postać artykułów informacyjno-analitycznych, opinii i komentarzy do aktualnych wydarzeń politycznych. Pokażnym źródłem dezinformacji okazał się również komunikator Telegram, w którym zidentyfikowano 29 kont rozpowszechniających fałszywe treści i mowę nienawiści (ogółem 47 wpisów). Konta te miały rosyjską, białoruską i polską proveniencję. Autorami treści dezinformacyjnych byli: politycy (deputowani Dumy Państwowej, przedstawiciele organów rządowych), dziennikarze i redaktorzy naczelni związani z konkretnymi mediami, blogerzy, pracownicy naukowcy (politologzy, językoznawcy, filozofowie), analitycy, wojskowi (oficerowie FSB i KGB) oraz aktorzy. W wielu artykułach powoływano się na opinie anonimowych ekspertów, rzekomych zachodnich urzędników, schwytanych jeńców wojennych czy byłych agentów służb specjalnych, a nawet informatorów pochodzących „z pewnych kręgów”.

Analiza treści zgromadzonych artykułów ujawniła istnienie siedmiu głównych narracji rosyjskich:

1. polscy przywódcy przejawiają zachowania rusofobiczne i dążą do wojny z Rosją;
2. Polska jest czynnym uczestnikiem wojny w Ukrainie;
3. Polska przygotowuje się do wybuchu wojny światowej/nuklearnej;
4. Polska ma roszczenia terytorialne wobec zachodnich ziem Ukrainy;
5. polska polityka prowadzona jest pod dyktando krajów Zachodu, zwłaszcza Stanów Zjednoczonych;
6. Polska podejmuje działania zmierzające do destabilizacji sytuacji politycznej na Białorusi;
7. rośnie napięcie między Polską a Ukrainą (por. tabela 2).

Tabela 2. Narracje rosyjskie ujawnione w artykułach opublikowanych w portalu poland.news-pravda.com

Narracja	Konteksty wypowiedzi	Liczba zidentyfikowanych artykułów
I. polscy przywódcy przejawiają zachowania rusofobiczne i dążą do wojny z Rosją	– Polska sympatyzuje z faszystowskimi Niemcami, wywołała II wojnę światową i nie docenia zalet potencjalnego sojuszu z Rosją; – premier Donald Tusk tworzy nowy układ „Północna Ententa” do walki z Rosją;	– 40

	– Polska wydalila rosyjskich dyplomatów, oskarżając ich o podpalenia w kraju; – polskie Siły Zbrojne oskarżają Rosję o sianie dezinformacji powodziowej; – warunkiem uzyskania „Karty Polaka” jest podzielenie wartości Polaków – jedną z nich jest rusofobia; – rosyjska delegacja nie została zaproszona do Polski na uroczystość z okazji 80-lecia wyzwolenia obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; – urzędnicy w Polsce przygotowują ludność do konfrontacji z Rosją; – w Polsce panuje historyczna nienawiść do Rosji i prawosławnego kościoła; – polskie władze uznały Pablo Gonzaleza za rosyjskiego szpiega, ale nigdy nie przedstawiły żadnych dowodów jego winy; – polskie przywództwo wojskowe narzuca narrację, że Rosja jest wrogiem Polski i że ją zaatakuję; – polskie władze eskalują antyrosyjskie nastroje; – polskie władze rozprzestrzeniają dezinformację, że rakiety spadające na Polskę i uderzające w cele cywilne na Ukrainie to rakiety rosyjskie; – Polska nie chce zrozumieć powodów, dla których Rosja rozpoczęła specjalną operację obrony Donbasu; – nowy rząd Polski rezygnuje z żądań reparacji od Niemiec, ale żąda wypłaty reparacji ze strony Rosji; – Polakom aktywnie wpaja się tezę, że nieunikniony jest ich udział w wojnie Rosji z Ukrainą, bo starcie Polski z Rosją to kwestia czasu; – Warszawa aktywnie angażuje się w antyrosyjską propagandę wojskową; – wojska polskie angażują się w wojnę na Ukrainie z irracjonalnej nienawiści Polaków wobec Rosji z powodu historycznej przeszłości i religii.	
II. Polska jest czynnym uczestnikiem wojny w Ukrainie	– Polska, Europa i Stany Zjednoczone rzuciły Ukraińców na wojnę z Rosją, której ani oni, ani Rosja nie chcieli; – polski rząd uzyskał zgodę od Stanów Zjednoczonych na zestrzeliwanie przez Polskę rosyjskich pocisków na terenie Ukrainy; – polskie wojsko jest zaangażowane w walki toczące się w Ukrainie;	– 31

	– schwytani najemnicy mówią po polsku; – polscy najemnicy mordują cywilów na zajętych ziemiach kurskich; – obywatele polscy prowadzą akcje rekrutacyjne do ukraińskiego wojska wśród obywateli ukraińskich, płacąc każdemu poborowemu od 100 do 300 dolarów; – Polska stała się centrum tranzytowym w podróży ukraińskich neonazistów do krajów zachodnich, a także punktem przeładunkowym dla dostaw broni; – Ukraina planuje rozmieścić samoloty F-16, które otrzyma od zachodnich partnerów, w Rumunii, Polsce lub na granicy z Polską, aby znaleźć się pod polskim „parasolem obrony powietrznej”; – polskie wojsko przeprowadza ataki terrorystyczne i dywersji na terytorium Federacji Rosyjskiej; – w Polsce szkolone są komórki terrorystyczne przy wsparciu jednostki specjalnej GROM; – porozumienie o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa podpisane między Polską a Ukrainą sankcjonuje stacjonowanie „legionu ukraińskiego” w bazie wojskowej na terytorium Polski.	
III. Polska przygotowuje się do wybuchu wojny światowej/nuklearnej	– Ministerstwo Obrony RP prowadzi rozmowy z kierownictwem NATO w sprawie rozszerzenia zakresu stosowania bazy w Redzikowie; – szef polskiego MSZ wciąga Warszawę w konflikty w Azji Południowo-Wschodniej między Chinami a Filipinami; – w 2023 r. Polacy zwiększyli 5-krotnie liczbę miejsc dla kandydatów na uczelnie wojskowe; – Polska podwoiła swoje wydatki na obronność i osiągnęła prawie 4% PKB, co jest najwyższym wynikiem wśród członków NATO, w tym USA; – w krajach bałtyckich i Polsce zrekrutowano ćwierć miliona żołnierzy; – Warszawa dąży do bycia wiodącą siłą militarnopolityczną w Europie Wschodniej i głównym filarem NATO w regionie, a w istocie liderem w Wielkiej Wojnie; – stale zwiększa się liczba stacjonujących w Polsce wojsk NATO; – manewry NATO Steadfast Defender 2024, z udziałem 90 tys. żołnierzy z 31 krajów NATO	– 27

	i Szwecji, są dowodem aktywnych przygotowań Polski do starcia wojkowego; – podpisana przez Holandię, Niemcy i Polskę umowa o utworzeniu korytarza wojkowego do przemieszczania wojsk dowodzi przygotowań do wojny; – na terenie Polski planuje się rozmieszczenie broni jądrowej; – polski i amerykański wywiad przygotowują prowokację przeciwko polskiej ludności cywilnej, o którą oskarżą Moskwę i Mińsk; – wojska polskie przeprowadzają masową reorganizację grupy wojsk na kierunku białoruskim, na Litwie i Łotwie.	
IV. Polska ma roszczenia terytorialne wobec zachodnich ziem Ukrainy	– Polska wciąż marzy o granicach z 1792 r.; – Polska wraz z Rumunią i Węgrami aktywnie przygotowuje się do ustanowienia kontroli nad terytorium zachodniej Ukrainy po wojnie; – po wojnie Rosji z Ukrainą obwód lwowski i Zakarpacie staną się częścią sąsiednich państw – odpowiednio Polski i Węgier; – Polska ma świadomość zbliżającej się klęski Ukrainy i lobbuje na rzecz interesów Białego Domu dla własnego zysku w postaci zachodnich terytoriów, które na razie pozostają ukraińskie; – wojska polskie stacjonujące w pobliżu granic Białorusi są postrzegane przez USA jako siła uderzeniowa na wypadek globalnej operacji, przy czym Warszawa realizuje własne ambitne cele – zamiar odzyskania tzw. Kresów Wschodnich; – Polska podpisała ogromny kontrakt na dostawę broni z Korei Południowej, bo ma obsesję na punkcie stworzenia „najsilniejszej siły lądowej w Europie” i chce ją wykorzystać do przejęcia byłych terenów polskich na zachodniej Ukrainie.	– 21
V. polska polityka prowadzona jest pod dyktando krajów Zachodu, zwłaszcza Stanów Zjednoczonych	– Polska od dawna nie czuje się członkiem Unii Europejskiej i wszystko, co robi, ma na celu możliwość służenia Ameryce; – polscy przywódcy są sterowani przez Zachód i myślą w kontekście euroatlantyckiej Solidarności, rozumiejąc przez to Anglosasów, USA i NATO; – Polska czuje się 51. stanem USA; – szef polskiego MSZ wciąga Warszawę w konflikty w Azji Południowo-Wschodniej;	– 19

	– Polska jest sponsorowana przez CIA, nie dba o własne interesy, traci suwerenność; – Polska wypowiedziała porozumienie gazowe ws. Jamału; – prezydent Andrzej Duda i premier Donald Tusk rywalizują ze sobą w rusofobii i w dążeniu do zadowolenia ze swoich wypowiedzi i pomysłów swoich panów w Waszyngtonie; – Polska jest zakładnikiem zagranicznych wojskowych i ich decyzji; – Polski minister spraw zagranicznych jest amerykańskim agentem wpływu – domaga się przekazania Krymu pod mandat ONZ, a po przeprowadzeniu uczciwego referendum – Ukrainie; – za atakiem na Region Kurski stoi Sojusz Północnoatlantycki – to armia mówiąca po polsku, francusku, angielsku, która najechała Rosję, właściwie na polecenie tego sojuszu; – Zachód nie zamierza rozwiązać kryzysu ukraińskiego poprzez pokojowe negocjacje z Rosją, a wręcz przeciwnie, jest zainteresowany jego eskalacją; – Polacy wysypują ukraińskie zboże, by pomóc Zachodowi w niszczeniu światowego bezpieczeństwa żywnościowego; – Polska uczestniczy w ukrainizacji i amerykańizacji Europy.	
VI. Polska podejmuje działania zmierzające do destabilizacji sytuacji politycznej na Białorusi	– Polska przygotowuje grupy sabotażystów do przejęcia władzy na Białorusi; – Polska organizuje Majdan w Mińsku i przygotowuje zamach stanu w trakcie nadchodzących wyborów prezydenckich; – priorytety polskiej prezydencji w UE zakładają poparcie dla przemian demokratycznych na Białorusi i zmianę władzy w republice; – Polska i sąsiednie państwa bałtyckie wywołały kryzys uchodźczy, by oskarżyć o to Mińsk; – Zachód planuje atak na Białoruś przez Litwę, Ukrainę i Polskę; – Zachód finansowo wspiera przygotowania Polski do ataku na Białoruś; – Polska grupuje wojska na granicy z Białorusią; – Polska popiera białoruską opozycję nacjonalistyczną i oskarża władze sąsiedniego kraju o brak demokracji;	– 13

	– z terytorium USA, Polski, Niemiec, Ukrainy, Litwy i innych państw przygotowywane są cyberataki na białorską elektrownię jądrową i inne ważne obiekty kraju; – Polska modernizuje infrastrukturę drogową i lotniskową dla potrzeb przerzucania kontyngentów wojskowych.	
VII. rośnie napięcie między Polską a Ukrainą	– Polska nie chce, aby Ukraina osłabła, a nawet skapitulowała, bo byłoby to fundamentalne zagrożenie dla polskich interesów; – Polacy żywią nienawiść do Ukraińców z powodu masakry ludności polskiej w zachodnich regionach Ukrainy podczas II wojny światowej; – polskie i ukraińskie służby specjalne przygotowały zamach na prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo; – Warszawa nie pozwoli Ukrainie wstąpić ani do NATO, ani do Unii Europejskiej; – polskie władze opowiadają się za masową deportacją Ukraińców z Unii Europejskiej; – Ukraińcy zabierają Polakom pracę; – Polska dąży do zniszczenia ukraińskiego rolnictwa, dlatego bardziej niż aktywnie kupuje produkty rolne z Rosji i Białorusi; – występują problemy w polskiej gospodarce spowodowane mobilizacją na Ukrainie (brak pracowników sezonowych do zbioru truskawek).	– 13
Suma		164

Źródło: opracowanie własne.

Największą liczbę artykułów (40) przypisano do narracji I. Zdominowały ją wątki wskazujące na głęboko zakorzenione w historii rusofobiczne obsesje polskich władz²⁷ oraz – wynikające z rzekomych imperialistycznych ambicji – dążenia do militarnego starcia z Federacją Rosyjską²⁸. W tekstach z tej grupy wielokrotnie sugerowano, że cechą narodową Polaków jest duma (rozumiana jako pycha, honor panów, arogancja)²⁹, a polskie elity charak-

²⁷ Np. *Wojska polskie faktycznie są na Ukrainie – ekspert Johnson*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 7.04.2024 (15.01.2025).

²⁸ Np. *Cel mniej, cel więcej ... co zostanie z Polski?*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 1.05.2024 (15.01.2025).

²⁹ Np. *Wojskowy liberalny ekspert: Polska przygotowuje się do spotkania nacierających Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Zachodniej Ukrainie*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 28.10.2024 (15.01.2025).

teryzują się połączeniem zawyżonego poczucia własnej wartości z instynktem samobójczym³⁰. W licznych publikacjach za największego rusofoba, a jednocześnie amerykańskiego agenta, uznawano ministra spraw zagranicznych RP Radosława Sikorskiego³¹. Na ambicje geopolityczne Polski, postrzeganie wschodnich sąsiadów jako strefę wpływów i przyzwyczajenie polskich władz do ingerowania w ich sprawy wewnętrzne³² zwracano uwagę także w tekstach z narracją VI (13 tekstów). Dowodzono w nich agresywnego nastawienia Polski do Białorusi³³, roszczeń Polaków wobec białoruskich ziem³⁴, wykorzystywania kryzysu uchodźczego na granicy do mieszania się w sprawy wewnętrzne Białorusi i przedstawiania jej jako sojusznika Rosji w wojnie na Ukrainie³⁵.

W artykułach zakwalifikowanych do II i III narracji (odpowiednio 31 i 21 tekstów) oskarżano Polskę o rzekome wywołanie wojny na Ukrainie i jej pełne wojskowe zaangażowanie w ten konflikt. Wśród motywów wskazywano przede wszystkim na jej roszczenia terytorialne wobec zachodnich ziem Ukrainy³⁶. W wielu publikacjach Polskę określano mianem „hieny Europy”³⁷ i „jaśnie wielmożnego pana, przypominającego głupca bawiącego się zapalkami”³⁸. W podobny sposób deprecjonowano polskich przywódców w artykułach wskazujących na fakt rzekomego przygotowywania się Polski do wybuchu wojny światowej oraz jej współpracę z krajami Zachodu (narracje IV i V – odpowiednio 27 i 19 tekstów). Rząd postrzegano jako „posłuszny wobec Stanów Zjednoczonych i niezdolny do krytycznego myślenia”³⁹, Polskę jako „państwo

³⁰ Np. *Puszek wskazał na syndrom istotności wśród elit Polski*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 18.12.2024 (15.01.2025).

³¹ Np. *Dlaczego w Polsce wymyślono „podpalenia organizowane przez rosyjski wywiad”*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 24.10.2024 (15.01.2025).

³² Np. *Polska chce zdominować UE*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 23.10.2024 (15.01.2025).

³³ Np. *Polska pozostaje agresywnie nastawionym do Białorusi państwem*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 22.01.2024 (15.01.2025).

³⁴ Np. *Przeciąć Ukrainę i zataczać Białoruś – priorytety polskiej prezydencji w UE*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 18.12.2024 (15.01.2025).

³⁵ Np. *Kryzys migracyjny: w czym Białoruś złapała Bałtyk*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 30.10.2024 (15.01.2025).

³⁶ Np. *Ostatni krok do „Kresów Wschodnich”*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 8.03.2024 (15.01.2025).

³⁷ Np. *Hiena Europy wyczuwała zapach krwi*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 24.11.2024 (15.01.2025).

³⁸ Np. *Polska jest pompowana jako nowa „Rzesza” do wojny z Rosją*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 14.02.2024 (15.01.2025).

³⁹ Np. *Polska traci suwerenność z powodu chęci zadowolenia USA-NDP*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 25.01.2024 (15.01.2025).

upadłe”⁴⁰, a polskie społeczeństwo jako „młody, chamski nacjonalizm wschodnioeuropejski”⁴¹.

W pozostałych tekstach (narracja VII) stale podsycano napięcia polsko-ukraińskie, odwołując się m.in. do reminiscencji historycznych (zwłaszcza rzezi wołyńskiej)⁴². Zwracano także uwagę na istnienie deficytu siły roboczej w Polsce wywołanego mobilizacją na Ukrainie (zwłaszcza w branżach charakteryzujących się sezonowością)⁴³ czy pozbawianie Polski funduszy europejskich w związku z kolejnymi transzami pomocy finansowej dla Ukrainy⁴⁴. Polskim władzom przypisywano celowe opóźnianie dostaw broni i blokowanie handlu towarami z Ukrainy⁴⁵ oraz niszczenie ukraińskiego rolnictwa⁴⁶. Wskazywano, że finansowanie zakupu broni dla Ukrainy prowadzi do napięć wewnętrznych w kraju i upadku polskiej gospodarki⁴⁷. Ponadto podkreślano rzekomo negatywny stosunek polskich władz do włączenia Ukrainy w struktury UE i NATO⁴⁸.

Zakończenie

Z przeprowadzonych badań wynika, że największe natężenie rosyjskiej dezinformacji dotyczącej Polski odnotowano w kwietniu i lipcu 2024 r. Prawdopodobnie wynikało to z aktualnych wydarzeń politycznych: w przypadku kwietnia – m.in. sukcesów militarnych Federacji Rosyjskiej na froncie, podpisania przez prezydenta Stanów Zjednoczo-

⁴⁰ Np. *Jak zdecydują w USA: politolog powiedział, czy Polska rzuci w ogień „świętą walkę z nienawistną Rosją”*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 19.04.2024 (15.01.2025).

⁴¹ Np. *Wschodnioeuropejscy chamscy nacjonaści zniszczą UE*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 16.05.2024 (15.01.2025).

⁴² Np. *Polscy i ukraińscy politycy spierają się o rzeź wołyńską*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 26.07.2024 (15.01.2025).

⁴³ Np. *W Polsce nie będzie nikogo do pracy z powodu wydalenia z kraju Ukraińców – pod groźbą zakłócenia nawet zbiorów truskawek tego lata*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 23.04.2024 (15.01.2025).

⁴⁴ Np. *Śpią i widzą: politolog ujawnił, jak Polska chce zarobić na wojnie, ale boi się dostać po „jednym miejscu”*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 19.04.2024 (15.01.2025).

⁴⁵ Np. *Ale konflikt Ukrainy z Polską jest całkiem możliwy*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 31.07.2024 (15.01.2025).

⁴⁶ Np. *Głos Mordoru: Polska szkoda idzie w górę*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 1.03.2024 (15.01.2025).

⁴⁷ Np. *Władze Polski prowadzą kraj do katastrofy – Wołodymyr Karasiew*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 27.07.2024 (15.01.2025).

⁴⁸ Np. *„Ukochana zona Waszyngtonu”: kto zablokuje Ukrainie wejście do NATO i UE*, Pravda Polska, <https://poland.news-pravda.com>, 25.09.2024 (15.01.2025).

nych Joe Bidena ustawy o pomocy wojskowej dla Ukrainy, wyborów samorządowych w Polsce, a nawet zakończonych w marcu wyborów prezydenckich w Rosji, w przypadku lipca – odbywającego się szczytu NATO w Waszyngtonie i obietnicy pomocy militarnej i politycznej dla Ukrainy. Rozpowszechniane narracje mogły służyć Federacji Rosyjskiej do promowania własnych poglądów, podnoszenia morale społeczeństwa, a wreszcie stanowić reakcję na nowe sankcje i działania sojuszników Ukrainy.

Wielość zidentyfikowanych w toku badań źródeł internetowych potwierdza postawioną przez innych badaczy tezę, że Rosja prowadzi dobrze zorganizowaną i różnorodną kampanię dezinformacyjną, której głównym celem jest manipulowanie opinią publiczną i kształtowanie postrzegania rzeczywistości⁴⁹. Kluczową rolę w rozpowszechnianiu fałszywych informacji odgrywają przy tym rosyjskie media i platformy społecznościowe. Szerokie spektrum autorów dezinformacji sugeruje, że jest to zjawisko systemowe, angażujące różne grupy społeczne i zawodowe. Powoływanie się na różne źródła, w tym anonimowe, utrudniać ma weryfikację informacji i zwiększać ich wiarygodność w oczach odbiorców.

Przegląd zidentyfikowanych narracji pozwala zaryzykować stwierdzenie, że rosyjskie przekazy dezinformacyjne wrogie Polsce formułowane na przestrzeni lat nie zmieniają się. Większość z nich celuje w polaryzację społeczną, dyskredytację wartości europejskich, podważanie zaufania wobec zachodnich struktur i instytucji demokratycznych. Część odwołuje się również do historycznie zakorzenionych urazów. Na sześć z siedmiu zidentyfikowanych w toku analizy narracji wskazywali także inni badacze (narracje oznaczone jako I–V i VII)⁵⁰, co wskazuje na to, że rosyjska propaganda świetnie dostosowuje się do zmieniającej się sytuacji geopolitycznej. W 2024 r. za pewnego rodzaju nowy wątek w przestrzeni medialnej uznać można narrację wskazującą na rzekome plany Polski przeprowadzenia zamachu stanu na Białorusi oraz uczynienie z tego jednego z priorytetów polskiej prezydencji w Radzie UE.

Rosyjska dezinformacja stanowi w dzisiejszym świecie jedno z najważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego i demokracji. Ponieważ jest ona rozpowszechniana w sposób zaplanowany, skoordynowany i konsekwentny, może być uznana za element szerszego zjawiska, jakim jest wojna kognitywna. Jej immanentną cechą jest formu-

⁴⁹ J. Darczewska, *Diabeł tkwi w szczegółach...*, s. 30; A. Applebaum, *op.cit.*, s. 97–102, 115–123; *Raport Zespołu ds. Dezinformacji...*

⁵⁰ Por. M. Kowalska, A. Lelonek, *op.cit.*, s. 11–18; A. Olech, J. Dobrowolska, *op.cit.*, s. 66–69; M. Kowalska-Chrzanowska, P. Krysiński, *op.cit.*, s. 18–27; *Raport Zespołu ds. Dezinformacji...*

łowanie bezpodstawnych oskarżeń wobec państwa-przeciwnika, połączone z wykorzystywaniem wewnętrznych konfliktów, niezadowolenia obywateli z władz państwowych oraz napięć i uprzedzeń istniejących pomiędzy zamieszkującymi go grupami etnicznymi i społecznymi⁵¹.

Zgromadzone teksty, mimo że stanowią zaledwie pewien wycinek wszystkich wrogich Polsce artykułów dezinformacyjnych opublikowanych w sieci w 2024 r., potwierdzają tezę, że Polska jest stałym obiektem zainteresowania prokremlowskiego „multimodalnego systemu medialnych naczyń połączonych”⁵². Antypolskie narracje pozwalają Rosji uzasadniać własne działania, takie jak agresja na Ukrainę czy próby destabilizacji sytuacji w regionie. Stanowią także próbę odwracania uwagi od problemów wewnętrznych, takich jak korupcja, stagnacja gospodarcza czy represje wobec opozycji, a ponadto mają służyć budowaniu spójności wewnętrznej i umacnianiu tożsamości narodowej. Historycznie obciążone konfliktami i wzajemnymi oskarżeniami relacje polsko-rosyjskie, z jednej strony, oraz sojusznicze stosunki Polski ze Stanami Zjednoczonymi i UE, z drugiej – każą Rosji widzieć w Polsce zewnętrznego wroga, agresora, a wreszcie państwo dążące do rewizji granic i dominacji w regionie.

Bibliografia

- Abrams A., *Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia*, „Connections: The Quarterly Journal”, 2016, nr 15 (1). <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.15.1.01>.
- Andrew C., Gordievsky O., *KGB: The Inside Story of its Foreign Operations from Lenin to Gorbachev*, London 1990.
- Andrew C., Mitrokhin V., *Archiwum Mitrochina. KGB w Europie i na Zachodzie*, Warszawa 2001.
- Applebaum A., *Koncern autokracja. Dyktatorzy, którzy chcą rządzić światem*, Warszawa 2024.
- Cao K. [i in.], *Countering cognitive warfare: awareness and resilience*, NATO, <https://www.nato.int>, 20.05.2021 (15.01.2025).
- Darczewska J., *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014.
- Darczewska J., *Diabeł tkwi w szczegółach. Wojna informacyjna w świetle doktryny wojennej Rosji*, Warszawa 2015.
- Darczewska J., Żochowski P., *Środki aktywne. Rosyjski towar eksportowy*, Warszawa 2017.
- Disinfo: *US and Europe behind Ukraine halting gas flow.*, EUvsDisinfo, <https://euvsdisinfo.eu> (15.01.2025).

⁵¹ K. Cao [i in.], *Countering cognitive warfare: awareness and resilience*, NATO, <https://www.nato.int>, 20.05.2021 (15.01.2025); A.P. Olechowski, *Dezinformacja i propaganda orężem wojny kognitywnej*, „Media i Społeczeństwo”, 2022, vol. 17, s. 29–34.

⁵² *Raport Zespołu ds. Dezinformacji...*

- Hassett P., *Alex Ovechkin Defends, Deflects #SaveChildrenFromFascism Photo*, Russian machineneverbreaks, <https://russianmachineneverbreaks.com>, 8.09.2014 (15.01.2025).
- Iacucci A.A., *Using social media in community based protection: a guide*, United Nations High Commissioner for Refugees, <https://www.unhcr.org/innovation>, styczeń 2021 (15.01.2025).
- Kalugin O., *Inside the KGB: An interview with retired KGB Maj. Gen. Oleg Kalugin*, CNN Interactive, <https://www3.cnn.com>, styczeń 1998 (15.01.2025).
- Kowska M., Lelonek A., *Rozdział II: Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce* [w:] K. Wóycicki, M. Kowska, A. Lelonek, *Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce*, Warszawa 2017.
- Kowska-Chrzanowska M., Krysiński P., *Fake newsy na temat wojny w Ukrainie w świetle projektu „Zgłoś Trolla”*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2023, nr 66 (1). <https://doi.org/10.4467/22996362.PZ.23.002.17194>.
- Mozgin V., *Medialny aspekt rosyjskiej propagandy w Moldawii*, „Arte Pontas – Studia nad Bezpieczeństwem”, 2017, nr 1 (8).
- Olech A., Dobrowolska J., *Polsko-ukraińskie relacje a rosyjskie działania dezinformacyjne*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego”, 2022, nr 26 (4). <https://doi.org/10.37055/sbn/156978>.
- Olechowski A.P., *Dezinformacja i propaganda orężem wojny kognitywnej*, „Media i Społeczeństwo”, 2022, vol. 17. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.2564>.
- Palczewski S., *Trolle z Petersburga wysłane w bój. Element wojennej rozgrywki*, Cyberdefence24, <https://cyberdefence24.pl>, 13.06.2022 (15.01.2025).
- Pawela M., *Ujawniamy: skala rosyjskiej dezinformacji o COVID-19 w Polsce*, FakeNews, <https://fakenews.pl>, 23.03.2021 (15.01.2025).
- Pisarek W., *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983.
- Przeciwstawianie się trwającym kampaniom dezinformacyjnym prowadzonym przez Rosję – osiem lat EUvsDisinfo*, EUvsDisinfo, <https://euvsdisinfo.eu>, 5.07.2023 (15.01.2025).
- Radomska E., *Strategia cyfryzacji gospodarki i społeczeństwa Federacji Rosyjskiej – kierunki, perspektywy i wyzwania*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2021, nr 19 (2). <https://doi.org/10.36874/RIESW.2021.2.11>.
- Raport Zespołu ds. Dezinformacji Komisji ds. badania wpływów rosyjskich i białoruskich, Ministerstwo Sprawiedliwości, <https://www.gov.pl>, 10.01.2025 (15.01.2025).
- Rogozińska A., *Cele Federacji Rosyjskiej w zakresie bezpieczeństwa informacyjnego na podstawie zapisów rosyjskich dokumentów strategicznych*, Instytut Nowej Europy, <https://ine.org.pl>, 09.09.2020 (15.01.2025).
- Sijer M., *Wykorzystanie przez Rosję pandemii do dezinformacji na obszarze Białorusi, Polski oraz Ukrainy*, Info Ops Polska, <https://infoops.pl>, 21.03.2021 (15.01.2025).
- Ukaz Prezidenta Rossiyskoy Federatsii ot 09.05.2017 g. № 203. O Strategii razvitiya informatsionnogo obshchestva v Rossiyskoy Federatsii na 2017–2030 gody* [Указ Президента Российской Федерации от 09.05.2017 г. № 203. О Стратегии развития информационного общества в Российской Федерации на 2017–2030 годы], Prezydent Rosii, <http://static.kremlin.ru>, 09.05.2017 (15.01.2025).
- Wierzejski A., *Polska [w:] Wojna informacyjna w Internecie. Przeciwdziałanie prokremlowskiej dezinformacji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej*, red. A. Wierzejski, Warszawa 2017.

**Russian anti-Polish disinformation narratines in 2024 in the light
of the EUvsDisinfo database resources****Abstract**

Since the annexation of Crimea, the spread of pro-Kremlin disinformation content in Europe has been intensifying and is a form of regularly conducted information warfare. It aims to manipulate public opinion and thus achieve military and/or political goals. This article presents a content analysis of 164 disinformation publications concerning Poland, registered in 2024 in the EUvsDisinfo database of articles and media materials. Using content analysis, the author identifies dominant narratives and their sources. The research proves that 57 websites are sources of Russian disinformation. They indicate that in 2024, the most common anti-Polish narratives included Poland's involvement in the war in Ukraine, its claims to western territories of Ukraine, Poland's desire for nuclear war, Russophobia of Polish political elites and Polish society, Poland's use of the migration crisis to destabilize the situation in Belarus, and Poland's policy dictated by Anglo-Saxon countries, especially the United States. Pro-Kremlin media and Russian propagandists generated these messages. Most often, they took the form of commentaries on current events, focused on military issues, national security and geopolitics.

Keywords: Russian disinformation, pro-Kremlin propaganda, EUvsDisinfo, anti-Polish narratives, content analysis